COMERŢUL ELECTRONIC: SCURT ISTORIC, ASPECTE CONCEPTUALE ŞI DEFINIRE DOCTRINALĂ ŞI REGLEMENTARE[1]

E-COMMERCE: A BRIEF HISTORICAL OVERVIEW, CONCEPTUAL ASPECTS, DOCTRINAL DEFINITION, AND LEGAL REGULATION

Vitalie CAZACU
dr. în ec., conf. univ., USM
https://orcid.org/0000-0003-0115-5058

Alexandru MARIŢ
doctorand., USM,
e-mail: *alexmarit123@gmail.com*
https://orcid.org/0000-0002-3198-8398.
Specialitatea: 521.02 - Economie mondială,
relații economice internaționale

CZU: 658.8:004.738.5

Rezumat. Extinderea pieţei – care a devenit una internaţională – a făcut ca mijloacele moderne de comunicare să fie incluse în sfera comerţului, prin ele crescând rapiditatea încheierii raporturilor juridice comerciale. Astfel, încheierea unor raporturi comerciale prin intermediul calculatorului sau prin alte mijloace moderne de comunicare s-a impus, în ultimele decenii, şi în ţara noastră. Aceste mijloace de comunicare sunt foarte diversificate: telexul şi faxul – prin care se pot transmite la distanţă şi în scurt timp, cuvinte şi imagini, şi mijloace de stocare a informaţiilor şi actelor efectuate de comercianţi – benzi magnetice, microfilmele, compact discurile, care pot fi utilizate în orice moment, ocupând un spaţiu redus. Internetul este prezentul şi viitorul relaţiilor contractuale. Deşi problemele ridicate de contractele încheiate prin intermediul Internetului sunt afectate de principiile tradiţionale, totuşi acestea prezintă aspecte noi şi captivante din punct de vedere tehnic şi legal. În cazul contractării electronice, provocări juridice decurg din libertatea spaţio-temporală oferită de mediul Internet şi se răsfrâng, cu precădere, asupra locului şi momentului încheierii contractului. Suntem convinşi *că actualitatea şi importanţa comerţului electronic şi a contractului de vânzare electronic rezidă* din obiectivul strategic al politicii interne şi externe a Moldovei aderarea la UE, lucrarea de faţă supune unei analize ample prevederile legislaţiei europene în domeniul contractului comercial internaţional. Acest obiectiv explică şi atenţia deosebită pe care am acordat-o cadrului normativ comunitar analiză care, considerăm, va ii utilă autorităţilor naţionale competente în activitatea or de ajustare a prevederilor legislaţiei naţionale la *acquisul comunitar***.** Avantajele comerţului electronic sunt cunoscute de toţi cei care au recurs cel puţin o dată la procurarea produselor sau serviciilor în regim online. Dincolo de economisirea

[1] **Recenzent:** m.c. al AŞM, prof. univ. dr. hab., Rector ASEM Alexandru Stratan

timpului, magazinele online oferă posibilitatea comodă de a vizualiza sortimentul de produse și condiţiile ofertei de vânzare sau prestare de servicii.

Cuvintele-cheie: piaţa, telexul, faxul, benzi magnetice, microfilmele, compact disc, Internetul, contractacte electronice, comerţului electronic, vânzare electronică, contract comercial internaţional, acquisul comunitar, procurarea, produselor, serviciilor, regim online, magazinele online.

JEL: K12; K22; L81; L86; F15.

Summary. The expansion of the market - which has become an international one - has made modern means of communication included in the sphere of trade, thereby increasing the speed of concluding commercial legal relations. Thus, the conclusion of commercial relations through the computer or through other modern means of communication has been imposed, in the last decades, in our country as well. These means of communication are very diverse: telex and fax - through which words and images can be transmitted at a distance and in a short time, and means of storing information and documents made by traders - magnetic tapes, microfilms, compact discs, which can be used at any time, occupying a small space. The Internet is the present and the future of contractual relations. Although the issues raised by contracts concluded via the Internet are affected by traditional principles, they nevertheless present new and exciting aspects from a technical and legal point of view. In the case of electronic contracting, legal challenges arise from the spatio-temporal freedom offered by the Internet environment and reflect, above all, on the place and time of the conclusion of the contract. We are convinced that the actuality and importance of electronic commerce and the electronic sales contract resides in the strategic objective of the internal and external policy of Moldova to join the EU, the present work subjects to an extensive analysis the provisions of European legislation in the field of international commercial contracts. This objective also explains the special attention we paid to the community normative framework, an analysis which, we believe, will be useful to the competent national authorities in the activity of adjusting the provisions of the national legislation to the community acquis. The advantages of electronic commerce are known to all those who have resorted at least once to procuring products or services online. Beyond saving time, online stores offer the convenient opportunity to view the assortment of products and the conditions of the sale or service offer.

Key words: *the market, telex, fax, magnetic tapes, microfilms, compact disc, the Internet, electronic contracts, electronic commerce, electronic sale, international commercial contract, the acquis communautaire, procurement, products, services, online regime, online stores.*

JEL: K12; K22; L81; L86; F15.

Actualitatea cercetării. Comunicarea (transmiterea) este doar una dintre operațiunile specifice teoriei informaţiei, aşa cum am subliniat, ei adăugându-i-se colectarea, stocarea si corelarea. Toate aceste moduri de prelucrare a informaţiei se realizează cel mai rapid cu mijloace electronice, mijloace care tind să înlocuiască definitiv pe cele manuale ori analogice, care permit, mai ales, prelucrarea automată a informaţiei, respectiv fără intervenţie umană. În scopul prelucrării cu mijloace electronice, informaţia trebuie să îmbrace forma potrivită, pe care o vom denumi, prin similitudine, forma electronică [4, p. 222-223]. Prelucrarea informaţiei, în forma

electronică, implică folosirea unui instrument. Am amintit deja telefonul ca exemplu de comunicaţie electronică, însă calculatorul este cel mai eficient instrument de prelucrare automată a informaţiei. Utilizarea intensă a calculatorului a determinat dezvoltarea unei ramuri a teoriei informaţiei care se ocupă exclusiv de construirea, programarea si utilizarea lui – informatica [1].

Conceptul-cheie al folosirii calculatorului este mesajul de date. Datele reprezintă informaţii în formă electronică (succesiune de biţi) iar mesajul constituie o comunicare determinată (cu început si sfârşit identificabile ca atare). Mesajul de date este, aşadar, forma electronică pe care o îmbracă informaţia spre a putea fi prelucrată automat de un calculator. Aceasta este forma pe care trebuie să o îmbrace si informaţia juridică.

Tot în sfera prelucrării automate de informaţii, vom sublinia creşterea eficienţei acesteia dacă este realizată de un calculator pus în legătură (conectat) cu alte calculatoare (în sensul că pot schimba mesaje de date între ele). Rezultă în acest fel schimbul automatizat de date electronice prin reţele de calculatoare. Conceptul de „*schimb automatizat de date*" provine din sistemul juridic anglo-saxon, unde se numeşte *Electronic Data Interchange* sau E.D.I. şi desemnează o formă particulară de comerţ a cărui caracteristică definitorie este încheierea de contracte prin schimb de mesaje electronice fără intervenţie umană.

În Franţa, conceptul este similar si se numeşte „*échange de données informatisées*», prescurtându-se tot E.D.I. Calculatoarele conectate între ele alcătuiesc o reţea de calculatoare, reţea care poate fi:

- închisă, atunci când calculatoarele si conexiunile aparţin si sunt folosite exclusiv de persoane între care există relaţii (juridice) anterioare; sau
- deschisă, când permite legătura între persoane care nu au avut alte relaţii anterioare.

Cea mai cunoscută reţea deschisă este Internetul; orice persoană care dispune de un calculator se poate conecta astăzi la Internet. Manifestarea de voinţă ca informaţie juridică ce poate fi exprimată în formă electronică. Contractul în formă electronică. Recapitulând conceptele prezentate, vom reţine următoarele:

- manifestarea de voinţă făcută cu intenţia de a produce efecte juridice constituie informaţie juridică;
- informaţia juridică poate lua forma electronică a unui mesaj de date;
- mesajul de date poate fi prelucrat (creat, stocat, transmis ori transformat) cu ajutorul unui calculator.

Dacă restrângem cercetarea la manifestarea de voinţă care produce efecte juridice în dreptul privat, putem formula concluziile în sensul că actul juridic de drept privat poate îmbrăca forma electronică, formă în care poate fi prelucrat (în special

comunicat) cu ajutorul unui calculator. Dacă ne vom restrânge în continuare la instituţia contractului, ca specie de act juridic civil, vom reține faptul că acesta poate lua forma electronică în vederea prelucrării automatizate de către calculator, rezultatul fiind ceea ce vom vedea mai târziu că reprezintă contractul în formă electronică. În concluzie, contractul în formă electronică este un caz special de informație juridică ce ia înfățișarea electronică în scopul prelucrării eficiente cu ajutorul calculatorului (sau a altor mijloace similare) [2].

Materiale utilizate şi metode aplicate. La elucidarea subiectului propus, în calitate de bază metodologică au servit unele metode de cercetare general-științifice, cum ar fi *analiza sistemică și cea comparativă*, *metoda istorică și cea logică*, inducția și deducția.

Baza teoretico-metodologică a studiului o constituie sursele de specialitate în domeniul dreptului comercial precum şi cele care ţin de domeniul implementării tehnologiilor avansate: monografii şi lucrări aparţinând savanţilor şi specialiştilor în domeniu, comentarii ale legislaţiei în vigoare, publicaţii din mass-media. La elaborarea studiului au fost utilizate diverse metode de cunoaştere, cum ar fi: metoda formal-juridică, analiza, sinteza, logica şi analiza comparată. Metodele general-ştiinţifice de abordare logică şi de sistemă, precum şi metoda istorico-juridică au permis evidenţierea principalelor tendinţe şi legităţi ale obiectului de studiu. Metoda comparativă a fost utilizată pentru a contrapune diferite abordări ale problemelor analizate şi a permis identificarea similitudinilor şi diferenţelor. Cele mai importante metode asupra cărora în lucrare s-a pus accentul sânt metoda sistematică şi metoda comparativă, care au permis a evidenţia problemele juridice legate de crearea şi utilizarea contractului Internaţional şi a elabora propuneri pentru soluţionarea acestora.

Scopul urmărit fiind cercetarea şi analiza fundamentului juridic al contractului de vânzare electronică, în special a legislaţiei UE în domeniu, atît din punctul de vedere al dreptului internaţional, cât şi al dreptului statelor relevante, în același timp, teza are drept scop evidențierea necesității de a armoniza legislația Republicii Moldova la standardele internaționale şi europene pertinente, în contextul ajustării la normelor comunitare şi în sensul de a crea condiții avantajoase pentru studiul aprofundat şi implementare în practică a contractului de comerț internațional de către părţile contractante cât mai frecvent, minimalizând riscurile care există în domeniul comerţului internaţional, oferind astfel garanții suplimentare participanților la relațiile economice externe, ușurând în felul dat derularea operațiunilor comerciale.

Gradul de cercetare a temei lucrării. Datorită specificului domeniului care se alia la congruenţa dreptului, informaticii şi economiei, tema contractului electronic este cercetată şi descrisă insuficient în comparaţie cu alte domenii juridice. Analiza juridică a contractului de vânzare electronic în relaţiile private a fost reflectată, tan-

genţial, în unele monografii semnate de autori, specialişti în dreptul civil şi în dreptul comerţului internaţional din Republica Moldova, cum ar fi: A. Băieşu, Gribincea L, din România, cum ar fi: D. Mazilu, Costin Mircea, A. Sitaru, Capaţînă O., Ştefănescu B., din Franța și alții.

Rezultate obţinute şi discuţii. **Scurt istoric a comerţul electronic.** Mesajul de date este utilizat cu valoare juridică preponderent în cadrul comerţului, rezultatul fiind comerţul electronic. Sensul oferit conceptului de comerţ electronic a evoluat în ultimele trei decenii. La început, el desemna desfăşurarea tranzacţiilor comerciale cu ajutorul electronicii, tehnologiile folosite fiind schimbul de date informatizate (E.D.I.) si transferul electronic de bani (acronimul E.F.T., provenind de la denumirea în limba engleză *Electronic Funds Transfer*). Ambele au apărut spre sfârşitul anilor 1970 si au permis entităţilor comerciale să transmită electronic documente (bonuri de comandă, facturi, etc.), precum si să facă plăţi.

În anii 1980, acestor operaţiuni li s-a adăugat utilizarea cardurilor de credit si a ghișeelor de bancă automate (acronimul A.T.M. de la denumirea engleză Automated Teller Machine), precum și operațiunile bancare prin telefon si sistemul de rezervări de bilete de avion.

Toate aceste activități comerciale implicau folosirea mesajului de date. Dar mesajul de date nu a dobândit caracterul său internaţional si comerţul electronic nu a avut impactul pe care îl ştim astăzi până la mijlocul anilor 1990, când reţeaua Internet a început să se dezvolte. Fiind o reţea deschisă, Internetul permite accesul oricărei persoane la operațiuni comerciale internaționale. Valenţele globalizatoare ale comerţului electronic bazat pe mesaje de date l-au recomandat pentru o utilizare intensă în cadrul comerţul internaţional, utilizare ce a fost chiar de la apariţie obstrucţionată de nesiguranţa în privinţa efectelor juridice produse de operaţiunile comerciale electronice [4, p. 222-223]. Probleme şi soluţii. UNCITRAL, ca organizaţie internaţională care se ocupă de reglementarea si promovarea comerţului internaţional, a identificat dificultăţile utilizării mesajului de date în comerţul internaţional şi a căutat soluţiile pentru depăşirea lor.

Problemele pe care le-a evidenţiat au fost următoarele: insecuritatea în ce priveşte efectele juridice ale mesajelor de date în formă electronică, ce are ca urmare împiedicarea utilizării eficiente a procesării automate de date, toate fiind datorate obligaţiei (generalizate în legislaţiile naţionale) ca documentele să fie semnate olograf sau, cel puţin, să fie puse pe hârtie. Soluţia propusă a fost recunoaşterea la nivel naţional a valorii juridice a mesajului de date. Cu alte cuvinte, mesajul de date să fie echivalat cu documentul scris si semnat de partea a cărei voinţă juridică o exprimă. Soluţia aceasta a devenit baza legislaţiei specifice din întreaga lume. Dacă soluţia a fost promovată iniţial doar sub forma unui document internaţional cu valoare de pro-

punere (recomandare) ce trebuia însuşită de legiuitorul naţional, ulterior s-au creat instrumente juridice internaţionale de natură să garanteze prin ele însele aplicarea soluţiei.

Aspecte conceptuale privind comerţul electronic. Comerţul electronic a apărut ca urmare firească a dezvoltării mijloacelor electronice de comunicaţie. Noțiunea ca atare a fost utilizată pentru prima dată în Statele Unite ale Americii ca sinonim pentru comerțul ce utiliza, în mod combinat, toate tehnologiile moderne de comunicare [6, p. 81]. Legea franceză, spre deosebire de Legea română a comerţului electronic ce trece sub tăcere această noțiune, definește comerțul electronic drept activitatea economică desfășurată de persoane care propun sau asigură la distanţă, pe cale electronică, furnizarea de bunuri sau servicii. Între mijloacele de comunicare pe cale electronică, un loc central îl deţin calculatorul şi reţelele de calculatoare [2].

Utilizarea calculatului ca mijloc de încheiere a contractelor nu mai este de mult timp o noutate, iar referindu-ne la calculator ca instrument tehnic, nu îl asimilăm unei maşini de scris, ci mediului informatic de desfăşurare a comerţului. Mai mult, prin noţiunea de calculator nu mai înţelegem acel instrument electronic compus din unitate centrală, monitor şi tastatură, ci toate aparatele uzuale sau mai puţin uzuale ce utilizează tehnica de calcul pentru operațiuni logice, cum sunt actualmente telefoanele mobile inteligente, sistemele de alarmă cu unitate de procesare, bancomatele etc. Pe de altă parte, noțiunea de „*calculator*", înţeleasă în sens restrâns, este relativă la o singură unitate de calcul, în timp ce, în sens larg, semnifică întreaga reţea de comunicaţii mobile ce utilizează tehnica de calcul [4, p. 12].

Nu în ultimul rând, relaţiile comerciale ce utilizează ca vector de comunicație reţelele de calculatoare reprezintă doar o parte dintre contractele încheiate pe cale electronică. Faxul, telefonul sau telexul sunt şi ele mijloace de comunicaţie încadrabile în categoria celor ce implică încheierea contractelor comerciale pe cale electronică. Pe de altă parte, dezvoltarea noilor tehnologii în domeniul circulaţiei şi stocării informaţiilor, susţinută de creşterea gradului de securitate a sistemelor, a condus la o cvasi-generalizare a informatizării circulaţiei mijloacelor de plată.

Dacă începutul, situat undeva în deceniul VIII al secolului trecut, a fost timid, atât la nivel mondial, cât şi la nivelul particularului beneficiar al serviciilor bancar, acum ne aflăm în plină eră informatică a serviciilor bancare. Mai mult, putem afirma fără să greşim că informatizarea a adus cu sine universalizarea serviciilor bancare în domeniul plăţilor, dacă avem în vedere modurile de plată, dar şi mondializarea acestora, dacă ne referim la aria geografică în care plăţile pot fi efectuate. Actul juridic, în general, si contractul, în special, sunt informaţii cu valoare juridică, deoarece, pe de o parte, reprezintă manifestări de voinţă declarative1 iar, pe de altă parte, sunt formulări susceptibile de a aduce o cunoştinţă.

Informaţia, după ce a fost creată, poate fi prelucrată, respectiv supusă operațiunilor, specifice teoriei informaţiei, de colectare, stocare, transmitere (comunicare) și transformare. Afirmațiile privind crearea si prelucrarea, valabile pentru informația privită în general, sunt pe deplin aplicabile si informației juridice [2]. De exemplu, în cazul unui contract bilateral, acceptul uneia dintre părţi în vederea încheierii contractului poate fi exprimat (manifestat) sub forma cuvântului „da", la fel poate fi sintetizată acceptarea aparţinând celeilalte părţi. Tandemul celor două manifestări este esenţa unui contract si constituie acordul de voinţe (consimţământul în sens etimologic.

Acordul poate fi manifestat prin scriere pe o hârtie, rezultând un înscris ce reflectă convenţia părţilor; înscrisul are rolul de suport al informaţiei juridice.

Mai departe, înscrisul si, prin el, informaţia, poate fi prelucrat astfel:

- reţinut de una dintre părţi (ceea ce reprezintă operaţiunea de colectare);
- aşezat într-un dosar (stocare);
- pus într-un plic si expediat către un destinatar (transmitere);
- comparat cu alt contract pentru a se vedea care este mai avantajos (corelare).

Aşadar, operaţiunile de prelucrare specifice teoriei informației se pot aplica informaţiei juridice. Transmiterea (comunicarea) informației juridice ca formă de prelucrare a ei.

Pentru a produce efecte juridice, voinţa internă a persoanei trebuie comunicată (exteriorizată). Voinţa rămasă la stadiul de gând nu are nici o influenţă asupra lumii exterioare. Exprimarea exterioară a voinţei (sau manifestarea de voinţă) constituie tocmai înştiinţarea destinatarului, de către emitentul manifestării, asupra intenţiei sale (interne) de acţiune. După cum se observă, în drept, operaţiunea de transmitere a informaţiei cuprinde si operaţiunea de creare a ei, pentru că informaţia juridică existentă dar netransmisă (deci rămasă la stadiul de gând) nu produce nici un efect. Rezultă că, dintre toate operaţiunile de prelucrare specifice teoriei informaţiei, comunicarea (transmiterea) informaţiei juridice are implicaţiile cele mai mari, deoarece transformă gândul (cogitatici) în realitate. În scopul comunicării se alcătuiesc mesaje cuprinzând informaţiile juridice, iar aceste mesaje se transmit.

Când emitentul si destinatarul sunt prezenţi în acelaşi loc, comunicarea informaţiei juridice are loc instantaneu, de obicei în formă orală. Dacă persoanele sunt depărtate, mesajele, aşezate pe un suport corespunzător, trebuie transmise cu ajutorul mijloacelor de comunicare la distanţă. Exemplul clasic al comunicaţiei la distanţă este serviciul poştal: manifestarea de voinţă (mesaj) este scrisă pe hârtie (suport), care este introdusă în plic si expediată (transmitere). Rezultatul este comunicarea la distanţă [2].

Dacă distanţele sunt mici sau persoana are răbdare, posta si mijloacele similare sunt suficiente. Dar unele activităţi umane se desfăşoară foarte rapid, de exemplul comerţul; într-o formulă sintetică, anglo-saxonii spun că timpul înseamnă bani (*time is money* [5, p. 9-10]). Raporturile juridice comerciale iau naştere, se modifică si se sting cu viteză, iar manifestarea de voinţă trebuie comunicată rapid; pentru astfel de activităţi sunt necesare comunicaţii rapide.

Mijloacele electronice de prelucrare a informației juridice. Dintre mijloacele de comunicare la distanță, cele mai rapide s-au dovedit a fi cele electronice. De exemplu, telefonul permite transmiterea aproape instantanee a informației chiar si între două continente.

Definirea doctrinală a comerțului electronic. Legile model, Convenția O.N.U. si Directiva nr. 2000/31/CE au ca premisă numărul tot mai mare de tranzacții comerciale desfășurate în cadrul comerțului electronic si urmăresc promovarea utilizării mesajelor de date ca alternativă la metodele de comunicare si de stocare a informației bazate pe hârtie. Însă, comerțul electronic este o realitate economică insuficient analizată din punct de vedere juridic [3, p. 143].

Doctrina nu oferă o definiție general acceptată. Totuși, cercetările în domeniu au dus la propunerea câtorva definiții, dintre care amintim:

- în cadrul raportului întocmit de grupul de lucru francez prezidat de F. Lorentz referitor la comerţul electronic [8, p. 379-380], precizarea obiectului de studiu duce la definirea indirectă a acestui tip de comerţ ca fiind: „ansamblul schimburilor electronice de informație digitală, schimburi legate de activitățile comerciale, fiind avute în vedere relațiile între întreprinderi, între întreprinderi si administrație, între întreprinderi si consumatori; prin informație digitală se înțelege date, text, sunet si imagini, utilizând forme specifice de transmitere a acesteia, cum ar fi telefonul, televiziunea, Internetul și altele;
- în percepția Organizaţiei Economice pentru Cooperare si Dezvoltare (O.E.C.D.), comerţul electronic (e-commerce) reprezintă „desfășurarea unei afaceri prin intermediul reţelei Internet, vânzarea de bunuri si servicii având loc off-line sau on-line" [7];
- o definiție simplă, dar uşor de înţeles este următoarea: „comerţul electronic se referă în special la cumpărarea si vânzarea de produse si servicii prin intermediul Internetului" [9].

Dezavantajul definițiilor descriptive, generalizatoare, este că prezintă un interes pur teoretic. Persoanele interesate să desfășoare acest fel de comerț vor prefera o abordare operațională, doar astfel având o bază practică de acțiune. Un model pentru desfășurarea tranzacţiilor prin Internet este M-S-D-P3: Marketing - Sales - Delivery

- Payment (marketing - vânzare - livrare - plată), care oferă o lista a elementelor ce trebuie avute în vedere de o întreprindere care se lansează în domeniul comerţului virtual.

Reglementarea comerţului electronic. Doctrina juridică încearcă să suplinească o carenţă legislativă, întrucât nici actele normative nu oferă o definiţie a comerţului electronic. Paradoxul este următorul: deşi nedefinit, comerţul electronic este reglementat. De exemplu, Legea model UNCITRAL privind comerţul electronic nu oferă o definiţie explicită a acestuia. Potrivit art. 1 intitulat „sfera de aplicare", legea se aplică oricărei informaţii (de orice natură ar fi - precizare din versiunea în limba franceză) având forma unui mesaj de date utilizat în cadrul activităților comerciale.

Prin *mesaj de date*, Legea model UNCITRAL înţelege [art. 2 lit. a)]: „informația creată, transmisă, recepţionată si păstrată prin mijloace electronice, optice sau altele similare, incluzând dar nefiind limitat la schimbul de date informatizate, postă electronică, telegraf, telex sau telecopiator".

Noţiunea de „*activități comerciale*" trebuie interpretată, potrivit Legii model, în sens larg, incluzând toate raporturile juridice comerciale, fie acestea contractuale ori necontractuale. Legea chiar oferă un număr de exemple de raporturi juridice comerciale care ar trebui incluse în sfera ei de aplicare (art. 1), cum ar fi vânzarea sau schimbul de bunuri si servicii, distribuţia, reprezentarea comercială și leasingul [3, p. 165].

Putem sintetiza că**,** prin comerţ electronic, Legea model UNCITRAL înţelege ansamblul activităţilor comerciale desfăşurate prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare.

Prin preluarea acquis-ului Uniunii Europene, ţara noastră a realizat armonizarea legislativă cu celelalte state membre în materia comerţului electronic. Reglementarea comerţului electronic în dreptul comunitar este realizată de Directiva nr. 2000/31/CE referitoare la anumite aspecte juridice ale serviciilor societăţii informaţionale, în special ale comerţului electronic, pe piaţa internă (cunoscută sub denumirea scurtă „*Directiva comerțului electronic*"). Transpunerea acestei directive în dreptul intern s-a făcut prin Legea nr. 365/2002 privind comerţul electronic, republicată.

Nici normele Republicii Moldova si nici cele comunitare nu conţin o definiţie a comerțului electronic, legea românească mulţumindu-se să preia (am putea spune să copieze) directiva. Potrivit art. 2 din Legea comerțului electronic, scopul acestui act normativ este stabilirea condițiilor de furnizare a serviciilor societății informaționale [3, p. 146]. Prin serviciu al societății informaționale se înțelege (art. 1 pct. 1): „orice serviciu care se efectuează utilizându-se mijloace electronice si prezintă următoarele caracteristici: a. este efectuat în considerarea unui folos patrimonial, procurat ofertantului în mod obișnuit de către destinatar; b. nu este necesar ca ofertantul si

destinatarul să fie prezenți simultan în același loc; c. este efectuat prin transmiterea informației la cererea individuală a destinatarului". De aici putem conchide că activitatea comercială electronică este doar un aspect al societăţii informaţionale, reprezentat de activităţile cu caracter comercial desfăşurate în ansamblul operaţiunilor de furnizare a serviciilor societăţii informaţionale [4, p. 222-223]. Această situaţie de echivoc în privinţa definirii comerţului electronic se explică prin dinamica accentuată a activităţii comerciale electronice, ale cărei limite conceptuale nu sunt încă stabilite. O definiţie are avantajul clarificării dar si dezavantajul imobilizării, acesta din urmă fiind răul cel mai mare ce se poate face unui domeniu de activitate aflat în plin proces de dezvoltare. Din acest motiv legiuitorul - fie el naţional, comu-notar sau internațional - a evitat să dea definiții, preferând abordarea operațională menţionată anterior [4, p. 123].

Comerțul electronic generează avantaje semnificative atât pentru mediul de afaceri, cât și pentru consumatorii individuali, contribuind la eficientizarea tranzacțiilor, extinderea pieţelor și reducerea costurilor asociate activităților comerciale tradiționale. Pentru companii, comerțul electronic oferă posibilitatea diminuării costurilor aferente aprovizionării, stocării și manipulării produselor, prin optimizarea fluxurilor logistice și reducerea dependenței de infrastructura fizică tradițională. Totodată, acesta permite extinderea ariei de clienți, inclusiv dincolo de limitele pieței locale, favorizând accesul la piețe naționale și internaționale. Un alt avantaj important constă în îmbunătățirea activităților de service și relaționare cu clienții, prin comunicare rapidă, personalizarea ofertelor și utilizarea instrumentelor digitale de asistență. Pentru cumpărătorii individuali, comerțul electronic asigură acces la un sortiment mai larg de produse și servicii, comparativ cu oferta disponibilă în comerțul tradițional. De asemenea, acesta facilitează procesul de procurare, permițând efectuarea comenzilor la distanță, într-un timp redus și cu un nivel sporit de comoditate. În plus, concurența ridicată dintre comercianții online poate contribui la formarea unor prețuri mai avantajoase pentru consumatori.

În același timp, comerțul electronic prezintă și anumite limite. Principalele dezavantaje sunt legate de accesul inegal la tehnologiile informaționale, în special de posibilitatea materială a consumatorilor de a procura și utiliza un calculator personal sau alte dispozitive digitale. De asemenea, disponibilitatea, calitatea și costurile accesului la internet constituie factori care pot limita participarea unor categorii de persoane la comerțul electronic. Astfel, dezvoltarea acestui domeniu depinde nu doar de cadrul juridic și economic, ci și de nivelul infrastructurii digitale și de gradul de incluziune tehnologică a populației.

Concluzie: Ofertele de vânzare plasate în magazinele online se consideră clare și transparente chiar dacă sunt condiţionate de prevederi speciale publicate pe pagi-

na web a magazinului în alte rubrici decât cea cu oferta. Analizaţi atent conţinutul ofertei și verificaţi potenţiala existenţă a unor condiţii speciale înainte de a comanda produsul sau serviciul dorit.

Economia mondială depinde astăzi, mai mult ca oricând, de comunicaţiile electronice şi tehnologia informaţiei. În noua economie, tehnologia informaţiei şi comunicaţiilor va deveni generatorul transformărilor economice şi sociale, informaţia resursa principala, iar tehnologiile Internet cea mai eficienta reţea de comunicare şi de afaceri . Internetul va avea un rol din ce în ce mai important, punându-și amprenta asupra întregii vieţi economice, sociale si culturale a omenirii şi va guverna practic toată lumea modernă, iar comerţul electronic va fi cheia competitivităţii firmelor în contextul dezvoltării noii economii datorită capacităţii sale de a depăşi graniţele de timp şi de spaţiu. Impactul comerţului electronic asupra firmelor şi asupra societăţii va fi deosebit, atât ca întindere cât şi ca intensitate .

În viitor, comerţul electronic va fi direct responsabil de competitivitatea şi dezvoltarea economiilor naţionale. Cele mai importante avantaje ale dezvoltării comerţului online fiind: oportunitatea de a vinde şi de a face cunoscute propriile produse la nivel global; comunicarea cu furnizorii şi clienţii firmei implică un nivel redus de costuri şi este mult mai eficientă; pentru a începe o afacere online de succes, comparativ cu o afacere tradiţională, ai nevoie de o investiţie minimă. Contractul de vânzare electronic constituie una din cele mai importante instituţii juridice ale dreptului comercial informaţional, îndeplinind rolul de instrument juridic primordial de înfăptuire a schimburilor economice electronice. În ultimul rând (dar de fapt cea mai importantă în acest context) se pune problema armonizării legislaţiei internaţionale în societatea informaţiei.

Armonizarea legislaţiei internaţionale în societatea informaţională vizează, în principal: protecţia prin drept de autor, confidenţialitatea datelor şi a regulilor antitrust, prevenirea şi combaterea criminalităţii informatice, precum şi promovarea standardelor tehnice care să asigure intercomunicarea noilor reţele de comunicaţii. Creşterea exponenţială a Internet-ului a fost văzută de diverse medii de afaceri ca o oportunitate deosebită; alături de oportunităţile de afaceri deosebite, Internetul prezintă o serie de dezavantaje sau „capcane" de care trebuie să se ţină seama pentru a evita pierderile, în primul rând cele financiare.

Cele mai mari ameninţări care se ridică în faţa comerţului electronic sunt:

- securitatea, încă precară, a tranzacţiilor;
- lipsa unor reglementări juridice clare şi armonizate global
- Rezolvarea acestor probleme și transformarea comerţului electronic intr-o adevărată oportunitate pentru R Moldova cu titlu de recomandări se bazează pe:

- elaborarea unui cadru legal adecvat pentru afaceri în Internet care să cuprindă nu numai legea comerţului electronic şi cea a semnăturii electronice, ci şi reglementări referitoare la banii electronici, fiscalitatea în Internet şi modul de încheiere a contractelor în Internet;
- crearea unei infrastructuri informatice corespunzătoare pentru asigurarea securităţii informatice;
- elaborarea unor reglementări specifice în domeniul securităţii informatice (pe plan internaţional asistăm chiar la crearea unei ramuri de drept cu titlul dreptul securităţii informatice);
- elaborarea unui număr mare de acte normative, fiecare reglementând segmente determinate ale societăţii informaţionale (spre exemplu: comerţul electronic, semnătura electronică, banii electronici, infracţiunile comise cu ajutorul calculatorului, notarul electronic, arhivele electronice, fiscalitatea în Internet, protecţia software etc.);
- adoptarea urgentă de reglementări pentru protecţia utilizatorilor comerţului electronic, elementele legislative clasice de protecţie fiind perimate;
- adoptarea urgentă de reglementări pentru protecţia persoanelor fizice faţă de prelucrarea datelor cu caracter personal.

Dezvoltarea vertiginoasă a tehnologiei a creat, pe lângă numeroase beneficii şi crime cu un conținut înalt sofisticat, fiind necesară o legislație specifică Totodată, urmează să se țină cont de normele imperative privind încheierea contractelor în statele membre ale UE. Rezultatele cercetării conduc la concluzia potrivit căreia realitățile juridice se situează încă sub auspiciile unei perioade de tranziție de la economia bazată pe contactul nemijlocit între partenerii contractuali la cea fundamentată pe utilizarea mijloacelor de comunicare la distantă. încheierea contractelor în formă electronică se supune regulilor tradiţionale ale vânzării, ceea ce particularizează aceste convenții fiind forma de exprimare a voinţei părţilor - cea electronică.

Statutul şi regimul juridic al înscrisurilor pe suport de hârtie s-a modificat radical în momentul în care înscrisul în formă electronică a devenit suficient pentru a conferi validitate sau garanţia probei unui act juridic. Provocarea în această materie a constat în găsirea echilibrului necesar şi suficient între cerinţa asigurării securității juridice, indispensabilă în materia probațiunii, și dezideratul flexibilității necesare în cadrul unui raport contractual născut on-line. În acest context, este remarcabil faptul că legiuitorul reformeze dreptul comun (un exemplu grăitor constituindu-i materia probaţiunii) decât să creeze un nou drept special. Așadar, concluziile şi propunerile formulate de către prezenta teză se circumscriu necesității de adaptare a instrumentelor juridice tradiţionale la noile realități tehnice si economice si de dezvoltare a unor noi concepte si abordări juridice cât privește fenomenul comerțului electronic.

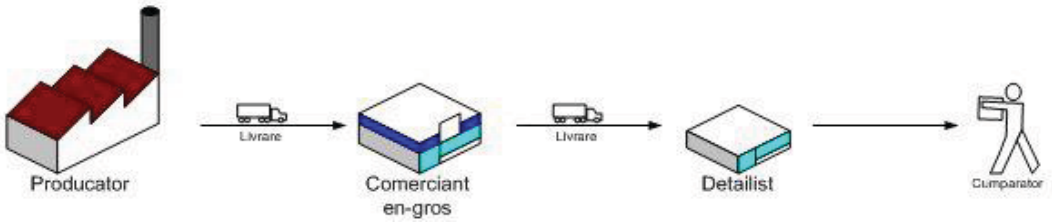
Referințe bibliografice

1. ALBU-CÎRNU, I. (2002). *Asigurarea creditului*. Editura Rosetti.
2. BÎRLEA, S. (2013). Comerțul electronic – dezvoltare și perspective în comerțul modern al întreprinderilor din raionul Cahul. *Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, 1*(9), 28–39. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/28_39_Comertul%20electronic_dezvoltare%20si%20perspective%20in%20comertul%20modern%20al%20intreprinderilor%20din%20raionul%20Cahul.pdf
3. BLEOANCĂ, A. (2010). *Contractul în formă electronică*. Editura Hamangiu.
4. BOCȘA, I. M. (2010). *Încheierea contractelor de comerț internațional prin mijloace electronice*. Editura Universul Juridic.
5. CĂRPENARU, S. D. (2001). *Drept comercial român* (Ed. a 3-a, revizuită și completată). Editura All Beck.
6. CHILEA, D. (2004). Reglementarea comunitară a comerțului electronic. *Curentul Juridic*, *(1–2)*, 81–89.
7. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2000). *E-commerce: Impacts and policy challenges*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2000/06/e-commerce_g17a1414/801315684632.pdf
8. PREDOIU, C., & Șandru, A. M. (2000). Comerțul prin Internet: Studiu economic și juridic. *Juridica*, *(10)*, 377–385.
9. SCHULZE, C., & BAUMGARTNER, J. (2000). *Don't panic! Do e-commerce: A beginner's guide to European law affecting e-commerce*. European Commission, Electronic Commerce Team.

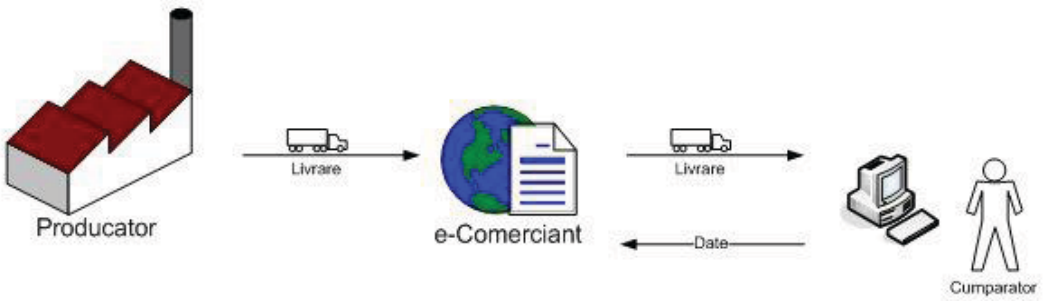
ANEXE.

Livrarea unui bun

Comerţul clasic: marfa este transportata la client printr-un sistem de distribuţie în trepte

Economia Internet: un comerciant on-line desface marfa producătorului la clienţi-bunuri materiale (cârti, jucării) prin posta, bunuri digitale (ex: acţiuni, muzica) prin legătura informaţionala

Producătorul oferă chiar el marfa prin Internet si o trimite direct la client prin posta sau online

